

Recursos gubernatius. Doctrina de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques (juliol 2013)

Comentaris a les Resolucions de la Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques de 25 i 28 d'octubre i 5 de desembre de 2013.

Miriam Anderson

Professora Agregada de Dret Civil
Universitat de Barcelona

Abstract

Comentaris a les Resolucions de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques de 25 d'octubre de 2013 (de nou sobre la cèdula d'habitabilitat), 27 d'octubre de 2013 (propietat horitzontal: modificació de les facultats d'ús d'elements comuns sense el consentiment dels propietaris afectats) i 5 de desembre de 2013 (manteniment de disposicions testamentàries a favor del cònjuge divorciat).

Comments on the Decisions of the Catalan Directorate General of Law and Legal Entities dated 25 October 2013 (once again on the certificate of occupancy), 27 October 2013 (condominium: alteration of the right to use common facilities without the affected owners' consent) and 5 December 2013 (effectiveness of a testamentary gift to an ex-spouse).

Title: Comments on the Decisions of the Catalan Directorate General of Law and Legal Entities (June 2013).

Keywords: Catalan private law, Land Registry, Land Registry complaints, certificate of occupancy, condominium, wills, effectiveness of testamentary gifts, divorce.

Paraules clau: Dret civil català, Registre de la propietat, recursos governatius, cèdula d'habitabilitat, propietat horitzontal, testament, eficàcia de disposicions testamentàries, divorci.

Palabras clave: Derecho civil catalán, Registro de la propiedad, recursos gubernativos, cédula de habitabilidad, propiedad horizontal, testamento, eficacia de disposiciones testamentarias, divorcio.

* Aquests comentaris s'inscriuen en els Projectes 2009 SGR 00221, Grup d'Estudi del Dret Civil Català, i DER 2011-26892. En el comentari a la Resolució de 5 de desembre de 2013 han estat de gran utilitat les converses mantingudes amb Esther Arroyo I Amayuelas, Esperança Ginebra Molins i Joan Marsal Guillaument, a qui vull manifestar el meu agraïment; va sense dir que qualsevol errada és meva.

Sumari

1. Resolució de 25 d'octubre de 2013 (DOGC núm. 6500, de 13.11.2013). De nou sobre la cèdula d'habitabilitat
 - 1.1. El supòsit de fet i els arguments del recurs
 - 1.2. La confirmació de la doctrina anterior quant a exigibilitat i supòsits d'exoneració de l'obligació d'aportar cèdula d'habitabilitat en les transmissions d'habitatges
 - 1.3. La confirmació de les finalitats que, segons la Direcció General, compleix l'exigència de cèdula d'habitabilitat
 - 1.4. Crisi immobiliària, rigor en la interpretació de la norma i excepcions
 2. Resolució de 28 d'octubre de 2013 (DOGC núm. 6498, d'11.11.2013). Propietat horitzontal: modificació de les facultats d'ús d'elements comuns sense el consentiment dels propietaris afectats
 - 2.1. Introducció
 - 2.2. Interessos contraposats i fórmules d'equilibri
 3. Resolució de 5 de desembre de 2013 (DOGC núm. 6529, de 27.12.2013). Manteniment de disposicions testamentàries a favor del cònjuge divorciat
 - 3.1. Introducció
 - 3.2. La qüestió de la llei aplicable
 - 3.3. La interpretació de l'article 422-13 del Codi civil de Catalunya
 - 3.4. Reflexions finals
- Taula de jurisprudència citada
- Bibliografia citada

1. Resolució de 25 d'octubre de 2013 (DOGC núm. 6500, de 13.11.2013). De nou sobre la cèdula d'habitabilitat

1.1. El supòsit de fet i els arguments del recurs

Es presenten al Registre de la Propietat els acords socials, elevats a públics, en virtut dels quals s'ampliava el capital d'una societat de responsabilitat limitada mitjançant l'aportació, per part d'una persona física, entre d'altres béns, de sis immobles; es tractava d'una plaça d'aparcament i de cinc habitatges.

El registrador inscriu el canvi de titularitat de la plaça d'aparcament, però suspèn les dels cinc habitatges per manca d'aportació de la cèdula d'habitabilitat.

S'esmena el defecte i es practiquen totes les inscripcions, però atès que la qualificació havia estat negativa, es presenta igualment recurs (article 1 de la Llei 5/2009, de 28 d'abril, dels recursos contra la qualificació negativa dels títols o les clàusules concretes en matèria de dret català que s'hagin d'inscriure en un Registre de la propietat, mercantil o de béns mobles de Catalunya).

Segons la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques (a partir d'ara, DGDEJ), els arguments en què es basava el recurs eren que, d'acord amb els articles 132 i següents de la Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge i el Decret 55/2009, de 7 d'abril (que, en el moment de la presentació del recurs, ja havia estat substituït pel Decret 141/2012, de 30 d'octubre, sobre condicions mínimes d'habitabilitat dels habitatges i la cèdula d'habitabilitat), no s'hauria d'exigir la cèdula en el cas contemplat, atès que aquesta normativa només regiria, sempre segons el recurrent, en els supòsits de transmissió d'habitatges a tercers, i s'entenia que en el supòsit de fet el que es produeix és una reestructuració empresarial, de manera que el patrimoni de l'aportant no s'altera quantitativament. Estima el recurrent que, malgrat el canvi de titularitat, no hi ha possible vulneració de drets de tercers, que és, des del seu punt de vista, el que la normativa vol evitar.

Sembla força evident que aquesta argumentació, formulada tal i com el resumeix la DGDEJ, estava destinat al fracàs. S'adeia molt més a la doctrina establerta amb anterioritat per la DGDEJ l'informe del registrador confirmant la qualificació negativa inicial.

Convé destacar que no és el notari qui interposa el recurs, i que aquest ni tan sols formula al·legacions.

1.2. La confirmació de la doctrina anterior quant a exigibilitat i supòsits d'exoneració de l'obligació d'aportar cèdula d'habitabilitat en les transmissions d'habitatges

La DGDEJ dedica bona part del fonament de dret segon a recordar quina és la normativa vigent en matèria d'acreditació de l'habitabilitat d'habitatges, fent referència als arts. 26.2, 132 i 135 de l'esmentada Llei 18/2007, així com a la seva pròpia doctrina quant a supòsits potencialment exclosos de l'exigència de cèdula d'habitabilitat. En concret, basant-se en les Resolucions de 31 de març de 2009 (DOGC núm. 5372, de 5.5.2009, comentada per MARSAL

en aquesta mateixa revista *Indret 3/2009*) i 20 d'abril de 2010 (DOGC núm. 5651, de 16.6.2010, també comentada per MARSAL a *Indret 3/2010*), afirma que:

“La cèdula cal lliurar-la, doncs, en negocis que comporten una transmissió voluntària i efectiva de l'ús de l'habitatge a canvi d'un preu o contraprestació. Com a conseqüència, i mantenint el criteri establert en les resolucions esmentades, entenem que la cèdula no és exigible en les transmissions no voluntàries per al transmissor, com són les adjudicacions en procediments d'execució de qualsevol mena, les expropiacions o les transmissions per causa de mort, ni en aquelles que, malgrat ser voluntàries, no comporten contraprestació a favor seu, com són les donacions. Considerem que tampoc no és exigible la seva aportació en negocis entre copropietaris en els quals l'adquirent o adjudicatari ja tenia, ni que sigui parcialment, l'ús de l'habitatge (com són la dissolució de condomini ordinari o la liquidació del règim matrimonial de comunitat de béns -en què no hi ha pròpiament transmissió- o la compra per part d'un copropietari de la participació indivisa de l'habitatge a un altre copropietari) ni en actes de successió, universal o particular entre vius, com són les que es produeixen en els supòsits de modificacions estructurals de persones jurídiques que regula la Llei 3/2009, de 3 d'abril, de modificacions estructurals de les societats mercantils o el capítol IV del Títol I del Llibre tercer del Codi civil de Catalunya.” (FD 2.2).

Ràpidament s'arriba a la conclusió que la transmissió d'habitatges a una societat a canvi de l'adquisició de participacions és una transmissió voluntària i onerosa, que no encaixa en cap dels supòsits de modificació estructural de societats.

En canvi, sí que podríem estar davant d'un dels supòsits en què es permet que transmissor i adquirent reconeguin de manera expressa que el destí de l'immoble objecte de la transmissió no és l'ús com a habitatge.

Així, l'article 132(a) segon, de la Llei 18/2007, en la redacció que li va donar l'anomenada Llei Òmnibus (Llei 9/2011, de 29 de desembre, de promoció de l'activitat econòmica) estableix que:

“[...] En el supòsit de transmissió d'habitatges que no siguin de nova construcció, els adquirents poden exonerar de manera expressa aquesta obligació dels transmissors en els supòsits següents:

Segon: Quan el destí de l'immoble o entitat objecte de transmissió no sigui el de l'ús com a habitatge, si el transmissor i l'adquirent ho reconeixen de manera expressa. “ Concorde amb aquesta previsió la recollida a l'article 10 segon del Decret 141/2012.

En concordança, també l'article 10 del Decret 141/2012 contempla aquest supòsit d'exoneració de l'obligació d'aportar la cèdula.

Per tant, tot sembla indicar, malgrat que en cap moment no s'esmenti en la resolució ni en el recurs, que, en un supòsit com el que ara ens ocupa, hauria estat possible la declaració expressa de transmissor i adquirent en el sentit que el destí de l'immoble objecte de la transmissió no era l'ús com a habitatge i que, en conseqüència, no hauria estat necessari per a l'atorgament de l'escriptura i posterior inscripció l'aportació de la cèdula d'habitabilitat. Els interessats romanen a un pas, merament formal (i potser formulista), d'aconseguir la inscripció sense haver tramitat la cèdula.

1.3. La confirmació de les finalitats que, segons la Direcció General, compleix l'exigència de cèdula d'habitabilitat

Una vegada més, en aquesta resolució, la DGDEJ confirma quines entén que són les finalitats que persegueix la normativa sobre habitabilitat, en el context de la Llei 18/2007, i que resumeix bàsicament en dues: d'una banda, la "protecció de l'adquirent" i, de l'altra, el fet d'operar com "un mecanisme de control de l'existència efectiva de la cèdula i del compliment de l'obligació de renovar-la periòdicament" (FD 3).

En aquesta ocasió, s'evita qualificar l'adquirent com a consumidor i es fa referència genèricament a la protecció de (sembla) qualsevol adquirent, tal i com fa bona part de l'articulat de la normativa d'habitatge, fins i tot en els preceptes dedicats específicament a la protecció de consumidors. Amb anterioritat, a la ja citada Resolució de 20 d'abril de 2010, la DGDEJ s'havia pronunciat sobre el concepte de consumidor en la legislació catalana vigent en aquell moment, que incloïa tant persones físiques com jurídiques, per rebatre els arguments del recurs, que partien, en aquell cas, d'un concepte molt restrictiu de consumidor. De fet, es va criticar que no s'aprofités, en aquell moment, per desvincular expressament l'exigència de cèdula d'habitabilitat de la protecció de consumidors i usuaris [així, MARSAL (2010) p. 8]. Amb la resolució que ara comentem, tot i fer seves les doctrines de les anteriors, la DGDEJ sembla deixar entreveure una concepció de la protecció de consumidors com a mer "efecte col·lateral" de la normativa que exigeix la cèdula d'habitabilitat [de nou, MARSAL (2010) p. 5], tot donant prevalença a la protecció de l'adquirent i encara conjuntament, si no per sota, de l'altra finalitat, és a dir, la garantia de la qualitat del parc d'habitatges. Amb anterioritat, això s'havia explicat com segueix (R. de 20 d'abril de 2010, FD 1.3):

"[A]questa normativa, derivada d'un mandat constitucional i estatutari, s'estableix com a part de la funció social del dret de la propietat i així ho han configurat tant els articles 541-2 i 545-2.2b) del Codi civil de Catalunya com l'article 2. i) de la Llei 18/2007, de 28 de desembre, sobre el dret a l'habitatge. D'aquesta darrera, en destacàvem [a la Resolució de 31 de març de 2009] la doble finalitat de protegir el consumidor o usuari que accedeix a la propietat o a l'ús d'un habitatge i de garantir la qualitat i el bon ús dels habitatges per mitjà d'una activitat de control públic. Concloïem, finalment, que aquesta normativa és imperativa i, de conformitat amb l'article 111-6 del nostre Codi, no pot ser objecte d'exclusió voluntària, de renúncia o de pacte en contra. Dit d'altra manera, l'obligació de mantenir l'habitatge en l'estat d'habitabilitat adequada i de mantenir al dia la cèdula d'habitabilitat és inherent al dret mateix de la propietat. "

Cal tenir en compte que encara apareix una altra finalitat menor en la repetida resolució de 20 d'abril de 2010, com és la de servir l'exigència d'instrument en la lluita contra la desocupació d'habitatges. Com va assenyalar MARSAL [(2010) p. 7], res no garanteix que un habitatge que compti amb cèdula d'habitabilitat sigui efectivament ocupat.

En el cas que va donar lloc a la resolució de 20 d'abril de 2010, una societat havia adquirit un habitatge, presumiblement en mal estat, i havia renunciat tant a l'aportació de cèdula d'habitabilitat com a l'informe tècnic supletori (que, recordem, serviria per exonerar de l'obligació de cèdula en casos en què s'adquireixi per a la rehabilitació: article 9 D. 55/2009 i article 10 D. 141/2012). En canvi, en la Resolució de 31 de març de 2009, s'havia tractat d'una compravenda entre els progenitors i la seva filla en què aquesta darrera eximia de l'obligació d'aportar cèdula, conformant-se, fins i tot, al fet que pogués resultar impossible

emprar l'immoble com a habitatge - qüestió que, des de la perspectiva que adopta la DGDEJ, seria irrellevant, atès que, si s'és propietari d'un habitatge, se l'ha de mantenir en condicions de ser usat com a tal. Per tant, d'aquí se'n derivava ja clarament que l'exigència de cèdula no tenia com a finalitat principal la protecció de consumidors, sinó que s'aplicava també a transmissions entre particulars i, com deia MARSAL [(2010) p.8], també s'aplicaria en compravendes mercantils. La Resolució de 5 de gener de 2012 (DOGC núm. 6050, de 23.1.2012), també mencionada com una de les que van fixar quina és la finalitat d'aquesta normativa, feia referència, precisament, a una transmissió d'habitatge duta a terme entre dues societats en pagament d'un deute. En comentar-la (*InDret 4/2012*), vam incorporar unes reflexions finals, que qui subscriu manté i que, en realitat, es poden refermar a la vista de com s'ha anat perfilant el marc normatiu de referència.

En aquest sentit, sembla clar que aquella imperativitat i indisponibilitat de la qual s'havia parlat fins la reforma de l'article 132(a) de la Llei 18/2007, per obra de la Llei 9/2011, hauria de passar a un segon terme en el sentit que, per bé que la cèdula és obligatòria en tota transmissió d'un immoble que hagi de ser usat com a habitatge, les parts són lliures de determinar, més enllà de la descripció urbanística i registral, quan un habitatge serà usat com a tal. Es tracta d'una decisió política, però que sembla congruent amb el manteniment del dret a la propietat privada, per subjecta que estigui a la seva funció social.

1.4. Crisi immobiliària, rigor en la interpretació de la norma i excepcions

En el recurs que va donar lloc a la Resolució de 5 de gener de 2012 (dació en pagament d'un habitatge entre societats) el notari apuntava que les lleis s'han d'interpretar segons la realitat social del seu temps i que, en l'actual crisi econòmica, l'adquisició del bé per la creditora permetia la seva recapitalització. A això, en el comentari, s'hi afegia que:

“L'exigència de cèdula d'habitabilitat és certament un mecanisme de control de la qualitat del parc immobiliari que sembla oportú i representa un cert progrés respecte a èpoques de creixement incontrolat de la construcció i manca de cura dels habitatges existents. Certament, en línia de principi, la crisi econòmica actual no hauria de fer-nos perdre els avenços aconseguits, en molts casos, a còpia d'anys. Però, veient la regressió que està experimentant l'estat del benestar en general i sovint en àmbits més delicats, podríem potser afegir noves excepcions a l'exigència de cèdula d'habitabilitat? En molts casos pot representar un entrebanc més, una formalitat més, que tal vegada freni la compra d'un habitatge, potser motivada per l'interès en evitar una pujada d'impostos o beneficiar-se d'alguna deducció mentre encara existeixi. El més que pot trigar l'obtenció de la cèdula pot avortar transmissions, potser a favor dels pocs que en aquests moments encara poden plantejar-se adquirir un habitatge sense voler utilitzar-lo immediatament amb aquesta finalitat. Certament, no convé encoratjar l'especulació en temps de crisi, però tampoc sembla que el mercat es pugui permetre perdre un sol comprador en aquests moments “ [ANDERSON (2012) p. 8-9].

Aproximadament un mes més tard, es publicava el Decret 141/2012, de 30 d'octubre, que incloïa com a supòsit de possible exoneració (a l'empara de l'article 132(a) de la Llei 18/2007), justament, el fet que, per circumstàncies excepcionals, no s'hagués pogut obtenir la cèdula abans de la transmissió i inscripció, però sempre que la cèdula ja s'hagués sol·licitat i existís l'informe tècnic on es constatés que es complien els requisits d'habitabilitat (article 10, ter).

En matèria d'exoneració per part de l'adquirent, el Decret 141/2012 afegeix a l'adquisició per a la rehabilitació i l'enderroc que ja contemplava l'article 9 del Decret 55/2009, la possibilitat d'exoneració: "Quan per causes excepcionals i degudament motivades les persones transmissors i adquirents acordin davant d'un fedatari públic el lliurament de la cèdula d'habitabilitat en un moment posterior a la data en què es produeixi l'acte de transmissió de l'habitatge, sempre que presentin al fedatari la sol·licitud de cèdula d'habitabilitat registrada, amb el certificat d'habitabilitat emès per una persona tècnica competent, que acrediti que l'habitatge reuneix les condicions necessàries per obtenir la cèdula d'habitabilitat de segona ocupació." El nou Decret incorpora també algunes mesures d'agilització i flexibilització de l'obtenció de la cèdula i, per exemple, allarga a 25 anys la durada de la llicència de primera ocupació.

Actualment, però, s'afegeix a aquest panorama una altra situació, la dels deutors o hipotecants no deutors que pacten la dació en pagament del deute amb l'entitat financera o que la imposen a l'empara del Reial Decret-Llei 6/2012, de 9 de març, de mesures urgents de protecció de deutors hipotecaris sense recursos. En aquests casos, segurament sembla raonable als ciutadans en general que no s'exigeixi la cèdula d'habitabilitat, que és un cost més i una ulterior demora per posar fi a una situació econòmica - i, generalment, personal - molt greu. A més, és evident que l'entitat financera no habitarà l'immoble i que es pot diferir al moment de la ulterior transmissió de l'habitatge l'exigència de cèdula, com a mínim sempre que es faci constar en l'escriptura per part de transmissor i adquirent que l'objecte de la transmissió no és l'ús com a habitatge (article 132 (a) segon de la Llei 18/2007). La Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana va emetre, el 22 de novembre de 2013, una nota dirigida als notaris, i també als registradors, en la qual es venia a sol·licitar la col·laboració d'aquests col·lectius per tal que no s'exigís la cèdula d'habitabilitat en les dacions en pagament a favor d'entitats financeres, partint del fet que no és una situació contemplada en la Llei 18/2007, però sobre la base de la consideració que l'entitat financera no serà ni usuària ni consumidora final de l'immoble i que la normativa sobre cèdules d'habitabilitat està prevista com a mecanisme de protecció de l'adquirent-consumidor-usuari. Malgrat això, diverses entitats financeres grans continuen exigint la cèdula d'habitabilitat per tal d'estudiar i tramitar les sol·licituds de dació en pagament. Potser la incertesa quant a la possibilitat d'inscripció del bé, atesa la postura de la DGDEJ, frena les entitats de relaxar les exigències.

Ara bé, a l'empara de la redacció vigent de l'article 132 (a) segon de la Llei 18/2007, l'exoneració hauria de ser possible tant en transmissions entre particulars, com la que va donar lloc a la Resolució de 31 de març de 2009, com en transmissions entre empreses (com la dació en pagament que va motivar la Resolució de 5 de gener de 2012), com, també, en el cas que ens ocupa, sempre que en l'escriptura s'hagués fet constar que l'objecte de la transmissió no era l'ús com a habitatge. Segurament va ser arran d'aquesta manca de constància expressa que l'Agència de l'Habitatge de Catalunya va mantenir un criteri, segons explica la DGDEJ (relació de fets VIII), coincidint amb el del registrador, que acollia plenament la doctrina de la DGDEJ a la qual ens venim referint. Altrament, no s'entendria per què es dona un tracte diferenciat a les adquisicions per part d'entitats financeres en comparació amb les adquisicions dutes a terme per altres empreses, almenys quan les transmissions, clarament, tampoc no tenen la finalitat que l'adquirent usi l'immoble com a habitatge. La nota de la Secretaria d'Habitatge, malgrat el seu text no ho expliciti de manera directa i tot i anar dirigida a notaris i registradors, es pot veure com un recordatori a les

entitats financeres de la possibilitat de pactar l'exoneració de la cèdula.

Com havia previst MARSAL [(2010) p. 8], la doctrina anterior de la DGDEJ no barrava el pas a nous recursos en cas de transmissions a favor de societats dedicades, precisament, a l'adquisició i transmissió d'immobles (de fet, no sabem quin és l'objecte social de l'empresa adquirent en el cas que dóna origen a la resolució ara comentada) o, afegim, a favor de societats dedicades al lloguer d'habitatges, que, de manera no massa exitosa, s'han intentat fomentar (vegeu la Llei 11/2009, de 26 d'octubre, de regulació de les SOCIMI, modificada per la Llei 16/2012, de 27 de desembre). La relativa freqüència en què es plantegen recursos sobre aquesta qüestió és mostra del fet que aquelles prediccions eren encertades.

2. Resolució de 28 d'octubre de 2013 (DOGC núm. 6498, d'11.11.2013). Propietat horitzontal: modificació de les facultats d'ús d'elements comuns sense el consentiment dels propietaris afectats

2.1. Introducció

Es presenta al Registre escriptura de protocol·lització d'un acord de la comunitat de propietaris per mitjà del qual es modificaven els estatuts en el sentit d'exigir la conformitat de la comunitat per instal·lar xemeneies o conductes de ventilació, aireig, refrigeració o extracció de fums que travessin o discorri pels celoberts del total edifici. Originàriament, s'havia reconegut als propietaris dels locals comercials la facultat de dur a terme aquest tipus d'instal·lacions. Van votar a favor de l'acord el 83,516% dels assistents; en contra, el 13,736% i es van abstenir un 2,74%. L'acord es va notificar de manera fefaent a tots els propietaris i cap no s'hi va oposar.

La registradora denega la inscripció basant-se en tres defectes. Dos d'ells (la manca d'acreditació del càrrec de secretari de qui expedeix el document i la manca de consentiment de l'adquirent d'un element privatiu transmès amb posterioritat a l'acord; [sobre aquesta darrera qüestió, vegeu, recentment, les resolucions de la DGRN de 9 d'abril de 2014 (BOE núm. 116, de 13.5.2014), i 1 de juliol de 2013 (BOE núm. 183, d'1.8.2013); cfr. Resolució de 25 d'abril de 2013, BOE núm. 127, de 28.5.2013]) són considerats esmenables i no es recorren. La qüestió queda reduïda, per tant, a determinar si calia el consentiment dels propietaris d'elements privatis afectats per la reforma estatutària (bàsicament, els titulars dels locals comercials) a l'empara de l'article 553-25.4 del CCCat.

2.2. Interessos contraposats i fórmules d'equilibri

Recordant la seva resolució de 21 d'abril de 2010 (DOGC núm. 5637, de 27.5.2010; comentada per MARSAL a *InDret 3/2010*), la DGDEJ afirma que la concurrència de diferents drets de propietat, i sobre diferents tipus d'objectes, genera una situació de conflicte d'interessos que el legislador ha resolt supeditant l'interès particular dels propietaris dels elements privatis a l'interès general de la comunitat i al particular dels restants propietaris d'elements privatis, cosa que es demostraria en les regles d'ús, gaudi i disposició dels elements privatis (arts. 553-36 a 553-40 o 553-47 CCCat) i en les que preveuen el règim

d'adopció d'acords i el seu caràcter vinculant (arts. 553-25 i 553-30 CCCat). Però això no sempre ha de significar que el propietari d'un element privatiu sacrifiqui el seu interès en benefici aliè; així es demostraria en la necessitat de majories qualificades en certs casos "i, sobretot, han de respectar els drets adquirits i les facultats de cadascun dels copropietaris" (FD 1.2).

La DGDEJ entén que, si els propietaris afectats podien realitzar determinades instal·lacions sense necessitat del consentiment o conformitat de la comunitat i, arran de la modificació, han deixat de poder-ho fer, era necessari que haguessin consentit expressament l'acord, tal i com requereix l'article 553-25.4 del CCCat. Això ho podien haver fet votant a favor de l'acord (FD 2.2). Per tant, malgrat que, teòricament, és possible distingir entre la necessitat d'unanimitat i el dret de veto dels propietaris afectats, resulta clar que, a la pràctica, seran generalment aquests darrers els que impedirien la unanimitat si fos requerida i, ara, poden privar d'eficàcia vinculant l'acord no consentint-lo (en el mateix sentit, MARSAL (2010) p. 10; MARSAL (2008) p. 854).

La DGDEJ, en canvi, entén que "recórrer al consentiment del propietari afectat no suposa tampoc recuperar de forma encoberta la unanimitat, ja que el que estableix l'article 553-25.4 CCCa és, simplement, la necessitat d'una majoria qualificada en el sentit que, d'aquesta, [n'] ha de formar part el propietari afectat." (FD 2.3).

El recurrent havia vingut a dir que el dret de veto no es pot considerar absolut i que cal ponderar si els acords comporten una limitació "notòria i important" dels drets d'ús i gaudi dels propietaris afectats que determini l'exigència del seu consentiment.

La DGDEJ interpreta que "el recurrent no rebutja la idea que, [sic] exigir el consentiment de la comunitat quan abans bastava la decisió unilateral d'un copropietari, [sic] constitueix una limitació de les facultats d'aquest últim, per molt lloables que siguin els criteris que puguin justificar l'interès de la comunitat a prestar la seva conformitat." (FD 2.3 final).

La DGDEJ entén que l'argumentació del recurrent queda desvirtuada perquè fa dir al precepte més del que diu: "l'article 553-25.4 CCCat no requereix en absolut que la limitació de les facultats dels propietaris sigui notòria e [sic] important" (FD 2.3).

Ara bé, immediatament aclareix, en relació amb les sentències que menciona el recurrent, que pot ser necessari ponderar el consentiment del propietari afectat, però entén que "aquesta ponderació correspon exclusivament als tribunals i no pot assumir-la la comunitat de propietaris" (FD 2.4). Continua afirmant que:

"[Si la comunitat considera que la negativa del copropietari a consentir l'acord és contrària a les normes de la bona fe, constitueix un abús de dret o un exercici antisocial del mateix, pot acudir als tribunals -ho destaca expressament la sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona, secció 19ª, de 26 de març de 2009 [Roj: SAP B 3816/2009]- per integrar aquell consentiment. El que no pot fer és pretendre imposar la voluntat de la majoria, desconeixent la falta de consentiment del propietari afectat que, mentre no es revoqui judicialment, ha de mantenir-se i impedeix la validesa de l'acord adoptat."

En la sentència de referència es tractava d'esbrinar si era vàlid l'acord d'instal·lar un ascensor en un celobert que era element comú, però d'ús privatiu, sense el consentiment dels propietaris afectats. La sentència conclou la invalidesa de l'acord, per bé que contempla, a efectes merament dialèctics, la facultat moderadora per part dels tribunals i la necessitat d'indemnitzar els propietaris afectats, cas de poder-se mantenir el caràcter vinculant d'acords que es poguessin

considerar eficaces malgrat no els haguessin consentit. Per la seva banda, en la SAP Lleida (2^a) d'1.3.2012 (Roj: SAP L 215/2012), també es fa referència, tot i que no s'entra a analitzar-ho per haver-se plantejat extemporàniament, a la necessitat de ponderar l'interès de la comunitat i la defensa del propietari afectat, de manera que l'article 553-25.4 del CCCat no es pot veure com sancionador d'un dret de veto absolut. En aquell cas, uns propietaris s'oposaven a la instal·lació d'una antena de telefonia a l'edifici, al·legant, entre altres motius (com ara el "notori" perjudici que comportaria), el fet que per al seu manteniment i connexió s'haurien d'envair parcialment passadissos i altres elements comuns. En la repetidament citada RDGDEJ de 21 d'abril de 2010, dotze propietaris, d'una comunitat de tretze, van decidir prohibir la realització d'activitats de bar, restauració i hoteleria en general, contra l'oposició del tretzè propietari - que ho era, precisament, del local on tenia un negoci d'aquestes característiques.

3. Resolució de 5 de desembre de 2013 (DOGC núm. 6529, de 27.12.2013). Manteniment de disposicions testamentàries a favor del cònjuge divorciat

3.1. Introducció

Es presenta al Registre de la propietat escriptura d'acceptació d'herència, atorgada a l'Ambaixada d'Espanya a Berlín, en virtut de la qual l'ex esposa del causant s'adjudica la meitat indivisa d'una finca situada a Llançà, que havia comprat conjuntament amb el causant un any abans de contraure matrimoni.

La seqüència de fets, tal i com la recull la resolució, és la següent: el causant va néixer a Catalunya el 1936; el 1983, havent adquirit la nacionalitat francesa, compra, conjuntament amb la senyora amb qui contraurà matrimoni l'any següent (1984), l'immoble de referència per meitats indivises. El matrimoni es dissol per sentència de divorci de 2 de febrer de 1998; en aquesta sentència (presumiblement, alemanya, que s'incorpora traduïda i postil·lada a l'escriptura d'acceptació) es fa constar que els cònjuges havien viscut separats des de 1993. L'any 1995, el causant havia atorgat testament davant de notari de Llançà en què instituïa hereva la que encara era llavors la seva esposa, però designant-la pel seu cognom de soltera. En aquest testament es feia constar que l'atorgant tenia nacionalitat francesa, que la instituïda hereva era la seva segona esposa, que no tenia fills i que els seus pares eren difunts. El causant va recuperar la nacionalitat espanyola l'any 2007 i va morir a Llançà el 2012. L'escriptura d'acceptació d'herència s'atorga amb subjecció al Dret català i s'hi fa constar que no és d'aplicació l'article 422-13.1 del CCCat perquè el testament es va atorgar un cop ja es donava la situació de separació de fet.

S'afegeix també a la relació de fets que la designada hereva tenia vint-i-quatre anys menys que el causant, però qui subscriu entén que aquesta dada no és rellevant.

La inscripció es va suspendre per considerar la registradora que calia acreditar si el causant va deixar descendents en morir i el seu veïnatge civil en el moment de morir, així com aportar certificats dels Registres d'Actes de Darrera Voluntat o equivalents de França i d'Alemanya, ja que consta que va viure en aquests dos països (val a dir que també consta que va viure al Regne Unit, en el moment d'adquirir la finca en qüestió). La instituïda hereva va aportar escriptura complementària on es manifestava que el causant va morir sense fills i amb veïnatge civil català i s'aportava certificat de l'Arxiu de dipòsits de darreres voluntats francès i certificació del conseller de l'Ambaixada espanyola a Alemanya

explicant que en aquest país no hi ha un registre d'actes de darrera voluntat (a excepció, afegixo, del poc eficaç sistema descentralitzat que existia i de la creació de la *Zentrale Testamentsregister*, per part del *Bundesnotarkammer*; tinguem en compte també el relatiu èxit del Conveni de Basilea de 16 de maig de 1972). Encara es va suspendre de nou la inscripció per manca de notificació a l'Ajuntament als efectes de la plusvàlua. També aquest defecte es va esmenar presentant al Registre la liquidació pagada.

Finalment, es va dictar nota de qualificació en què es denegava la inscripció per entendre que, per tal d'aplicar l'excepció recollida a l'article 422-13.3 del CCCat, caldria una resolució judicial que així ho declarés. Segons s'explica en la resolució, en l'informe que eleva a la DGDEJ la registradora rebla el seu criteri, per entendre que "la ineficàcia que estableix l'article 422-13 del CCCat és automàtica i que qui la vulgui desvirtuar en aplicació de l'excepció del seu tercer incís ha d'acreditar la voluntat del testador en aquest sentit instant el declaratiu corresponent en el que es valorin els fets i comportaments posteriors i en el que recaigui la corresponent resolució judicial interpretativa de la voluntat del testador."

3.2. La qüestió de la llei aplicable

Aquest és un d'aquells supòsits en què, malgrat haver-hi hagut canvis de residència i de nacionalitat del causant, el fet que, pel que sembla, hi hagi una sola persona interessada en l'herència i que aquesta consideri aplicable el Dret català, haurien conduït fàcilment a què, en la pràctica, no es plantegés cap tipus de potencial conflicte de lleis.

Nogensmenys, la DGDEJ decideix entrar-hi, bàsicament per preguntar-se si, a l'empara de l'article 9.8 del CC espanyol, "una institució d'hereu ordenada pel testador quan li era d'aplicació aquella llei [la francesa], ha de subsistir com a regulada íntegrament per la Llei francesa en tots els seus efectes o bé els efectes passen a regir-se per la catalana. Si acceptem la primera hipòtesi també ens podem interrogar sobre l'aplicació a aquella institució de la norma d'ineficàcia per ruptura sobrevinguda de la convivència que estableix l'article 422-13 del CCCat" (FD 1.3).

Respecte als dubtes que es planteja, la DGDEJ conclou que (FD 1.4 i 1.5):

"1.4 La resposta ha de ser negativa. Conserven la validesa les disposicions ordenades en el testament conforme a la llei nacional del causant quan les va establir en supòsits que la llei aplicable a la successió no les reguli. Conserven la validesa els pactes successoris o els testaments mancomunats o fets davant de testimonis que accepti la llei aplicable en el moment d'atorgar-los encara que la que reguli la successió no els admeti. Però una cosa diferent és convertir en llei de la successió la llei aplicable al testament perquè això comportaria una transmutació de la norma de solució de conflicte de lleis que no és la desitjada pel legislador. L'excepció que el mateix article 8.9 [sic] del Codi civil estableix en relació a les lligítimes, que sempre queden regides per la llei aplicable a la successió, això és, la nacional del causant, abona aquesta interpretació.

1.5 Entenem, doncs, que tot i que el testament es va atorgar quan el causant ostentava la nacionalitat francesa, els efectes de la institució d'hereu que hi va ordenar són els que regula la llei aplicable a la successió, que és la catalana. Llei catalana perquè és la llei causant segons es pot deduir dels fets provats o al legats versemblantment a l'escriptura i als documents que s'hi incorporen: el causant residia a Catalunya, en concret a Llançà, quan va recuperar la nacionalitat espanyola i, per tant, és d'aplicació l'article 14.2 de l'Estatut d'Autonomia (Llei orgànica 6/2006,

de 19 de juliol) segons el qual els estrangers que adquireixen la nacionalitat espanyola resten sotmesos als dret civil català, i la de l'article 15 del Codi civil que, en el moment present, només permetia optar pel veïnatge català.”

Tinguem present que, d'acord amb l'article 265 del CC francès: “Le divorce emporte révocation de plein droit des avantages matrimoniaux qui ne prennent effet qu'à la dissolution du régime matrimonial ou au décès de l'un des époux et des dispositions à cause de mort, accordés par un époux envers son conjoint par contrat de mariage ou pendant l'union, sauf volonté contraire de l'époux qui les a consentis. Cette volonté est constatée par le juge au moment du prononcé du divorce et rend irrévocables l'avantage ou la disposition maintenus.» Per tant, tret que ho consentí expressament el cònjuge testador, les disposicions per causa de mort en favor del supervivent queden “revocades” pel divorci, sembla que sense pal·liatius. El moment de fer la declaració de manteniment de la validesa de la disposició és el plet de divorci. No sabem quina hauria estat la decisió de la DGDEJ si el divorci s'hagués decretat per sentència francesa que no contingués cap declaració relativa al testament. Es podria veure el Dret català com a més respectuós amb la voluntat del causant en aquest punt, atès que, malgrat haver-se produït el divorci, encara es podria fer valer la voluntat del testador contrària a la ineficàcia de l'article 422-13.1 del CCCat i és possible preguntar-se si el principi de llibertat testamentària està al darrere de la decisió de la DGDEJ en aquest punt.

Quant a la interpretació que fa la DGDEJ de l'article 9.8 del CC espanyol, en la mesura que empra la subjecció a la llei de la successió de les llegítimes com a argument favorable a entendre que és aquesta mateixa llei la que regeix els efectes d'una institució d'hereu continguda en un instrument subjecte a una llei diferent, val a dir que també es podria llegir en sentit contrari; és a dir, entenent que l'abast de la disposició es regeix per aquesta darrera llei, quedant salvada només la regulació de les llegítimes pròpia de la llei que ordena la successió, com a exponent d'ordre públic o d'imperativitat. Tot i això, generalment s'ha interpretat que, a l'empara del referit article, el contingut del testament es regeix per la llei de la successió, i que la validesa de disposicions testamentàries atorgades a l'empara d'una llei diferent es manifesta com un correctiu a la norma general, basada en el principi favorable al manteniment de les disposicions de darrera voluntat [proposant, *de lege ferenda*, una modificació de l'article 9.8 del CC espanyol per tal que el contingut d'un testament atorgat conforme a una llei diferent a la de la successió quedi també subjecte a aquella llei, FONT (2000) pp. 42-46]. Ara bé, no falten veus que sostenen que qüestions com la capacitat passiva per succeir (les inhabilitats) haurien de quedar regides per la llei del moment de l'atorgament del testament [FONT (2000) pp. 29-30 i 75-76 per a la indignitat, tot i que limitant l'aplicabilitat de la llei del moment de l'atorgament a les causes, sense estendre-la als efectes] i convé tenir en compte que la DGDEJ, en aquesta resolució, fa un paral·lelisme entre la norma de l'article 422-13 del CCCat i les previsions relatives a la indignitat i a la inhabilitat, com després es dirà, si més no pel que fa referència a la manera de fer-les valer.

Quant a la norma de conflicte aplicable a la forma dels testaments (article 11.1 del CC espanyol), cal estar al Conveni de La Haia de 5 d'octubre de 1961 sobre conflictes de lleis en matèria de forma de les disposicions testamentàries i, quan regeixi, al Reglament successori europeu (Reglament (UE) No. 650/2012, del Parlament Europeu i del Consell, de 4 de juliol de 2012, relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i execució dels documents públics en matèria de successions mortis causa i a la creació d'un certificat successori europeu; article 27). Segons l'article 24.1 d'aquesta darrera disposició: “1. Las disposiciones mortis causa distintas de los pactos sucesorios se regirán, por lo que respecta a su admisibilidad y validez material, por la ley que, en virtud del presente Reglamento, habría sido aplicable a la sucesión del causante si este hubiese fallecido en la fecha de la disposición.” En el nostre cas, el testament s'hauria regit, en principi, per la llei francesa, si el causant tenia a França la seva residència habitual en el moment d'atorgar-lo (article 21.1 del Reglament; tampoc l'elecció de la llei nacional, permesa per l'article 24.2, que remet a l'article 22,

hauria conduït a una altra conclusió). D'acord amb l'article 26, s'entén que la "validesa material" inclou aspectes com la capacitat, la interpretació del testament, el frau, la coacció o l'error i qualsevol altra qüestió relativa a la voluntat o consentiment del causant, així com qüestions que a Catalunya es qualificarien de supòsits d'inhabilitat o d'indignitat. Queda el dubte de si l'article 422-13 del CCCat entraria en la categoria de la validesa material als efectes del Reglament, especialment si tenim en compte l'article 24.3 d'aquest text.

3.3. La interpretació de l'article 422-13 del Codi civil de Catalunya

En contrast amb la interpretació de la registradora, conforme a la qual la crisi matrimonial posterior a l'atorgament comportaria la ineficàcia automàtica de la disposició en favor de l'ex esposa, que, per tal de mantenir-ne l'eficàcia a l'empara del tercer apartat de l'article 422-13 del CCCat, hauria d'acudir a un judici declaratiu on quedessin acreditades les circumstàncies d'excepció que marca el precepte, el primer que es planteja la DGDEJ en el fonament de dret segon és que, d'acord amb l'article 111-7 del CCCat, el cònjuge en qui concorre la causa d'ineficàcia l'hauria de reconèixer i actuar en conseqüència; si no, seran els altres interessats els que l'hauran de fer valer. Rebla aquesta interpretació amb una comparació amb la manera com operen les causes d'indignitat i d'inhabilitat (FD 2.5):

"2.5 L'anàlisi d'institucions connexes, com són la indignitat o la inhabilitat pot contribuir a determinar quina hauria de ser l'aplicació normal del article 422-13 del CCCat. L'article 412-6 del CCCat estableix que les atribucions successòries que corresponguin a una persona indigna o inhàbil són ineficaces, però la causa d'ineficàcia ha d'ésser invocada per la persona o persones afavorides per la successió en cas que es declari la indignitat o inhabilitat. Si la persona afectada no la reconeix, la ineficàcia ha d'ésser declarada judicialment. També en el cas de l'article 422-13 del CCCat són les persones beneficiades per la causa d'ineficàcia les legitimades a fer-la valer. Per molt que aquesta ineficàcia, es consideri com a revocació presumpta o de qualsevol altra manera, sigui automàtica, si les persones afectades, actuant sense la bona fe que exigeix la Llei, no en reconeixen la causa, aquesta haurà de ser declarada judicialment a instància de les persones que en resultaran beneficiades. Passa el mateix amb les causes de nul·litat del testament o de les disposicions testamentàries que han de ser declarades i l'acció només pot ser exercida per les persones a qui pot beneficiar en els termes que preveu l'article 422-3 del CCCat, sense que el notari ni el registrador la puguin aplicar d'ofici. " La determinació de la concurrència o no de l'excepció seria una qüestió de fet, a valorar en cada cas, emprant, si escau, mitjans de prova extrínsecs (es fa esment de la STSJC de 5 de febrer de 2001), per tal d'establir quina era la veritable voluntat del testador, sense necessitat d'ajustar-se estrictament al sentit literal de les paraules *ex* article 421-6 del CCCat (FD 2.6).

Aquest criteri de la DGDEJ es troba, efectivament, en la línia mantinguda pel Llibre quart del CCCat a l'hora de procurar minvar la litigiositat en matèria testamentària, fent pesar sobre els interessats l'al·legació de causes de nul·litat en terminis relativament breus [ANDERSON (2009) p. 259]. Seria natural que el mateix succeís amb la causa d'ineficàcia de l'article 422-13 del CCCat, si no fos pel que es dirà en l'apartat següent d'aquest comentari.

La DGDEJ rebla la seva visió quan afirma (FD 3.2 final) que: "[N]o pot [el registrador] exigir de la persona instituïda que insti l'empara de l'autoritat judicial contra persones ignorades i inactives que serien beneficiades per l'aplicació de l'article 422-13.1 del CCCat, que en el cas present només podrien ser els hereus intestats col·laterals perquè no hi ha testament anterior, ni descendents, ni ascendents, tal com ha quedat comprovat a

l'expedient.”

Avançant-se a possibles criteris oposats a aquesta conclusió, sobre la base d'un hipotètic perjudici de tercers “desconeguts i inactius”, la DGDEJ entén que “[é]s el mateix perjudici que sistemàticament es pot oposar a qualsevol adquisició per part del vidu o convivent que estigui separat de fet en el moment de la defunció i no ho declari, o per part de les persones indignes o inhàbils que no reconeixen o declaren la causa que els en fa, o per qualsevol hereu testamentari que sempre es pot veure amenaçat per un hereu designat en testament posterior i desconegut, potser hològraf, en el moment d'acceptar l'herència. I és que en darrer terme sempre hi hauran les accions que corresponen a l'hereu real contra l'hereu aparent a l'empara dels articles 465-1 i 465-2 del CCCat en el ben entès que, pel que fa a la fe pública registral respecte de tercers, serà d'aplicació la suspensió de l'article 28 de la Llei hipotecària” (FD 3.3).

Ara bé, en el cas concret, sembla clar que, com diu la DGDEJ (FD 3.2), en la qualificació s'inverteixen els termes en què naturalment s'aplicaria el precepte, atès que, en realitat, el que succeeix és que no es dona el pressupòsit d'aplicació contemplat en l'article 422-13.1 del CCCat; és a dir, el testament no es va atorgar abans de la separació de fet del matrimoni, sinó dos anys després. Segons la DGDEJ, aquest fet ha quedat plenament acreditat i no canvia la situació que tres anys més tard els cònjuges es divorciessin de mutu acord. Tampoc no és rellevant que el testador es referís a l'hereva con la “meva esposa”, tant perquè, fins el divorci, encara ho era, com perquè la identifica pel seu cognom de soltera. De fet, com ha afirmat la doctrina, el que importa, als efectes de l'aplicació d'aquesta norma, com també de la prevista a l'article 431-17.2 del CCCat, és la relació convivencial [EGEA (2009) p. 1138; ANDERSON (2009) p. 313]. Si es pot afirmar que, cas que el causant hagués previst la possible crisi en el moment d'atorgar testament, l'article 422-13 del CCCat simplement no hauria de ser aplicable [ANDERSON (2009) p. 315], amb més motiu això succeeix en el supòsit que ens ocupa, en què ja s'havia trencat la convivència. En conclusió, aquest és motiu més que suficient per estimar el recurs.

3.4. Reflexions finals

Malgrat que en altres ordenaments existeixen també normes equivalents a la recollida a l'article 422-13 del CCCat [VAQUER (2003) pp. 71-76 i 97-98], que sovint operen de manera més radical encara que en el Dret català, qui subscriu continua pensant que el fonament que hi ha darrere aquesta norma requereix ser revisat [ANDERSON (2009) pp. 309 a 316], per tal de restringir-la a casos en què el causant no hagi tingut l'oportunitat i/o el temps de revocar expressament la disposició feta a favor del cònjuge o convivent precisament pel fet de ser-ho. Tal i com es troba la norma en aquests moments, condueix a resultats absurds, en supòsits en què el causant hagi deixat passar anys des de la crisi matrimonial sense revocar el testament o pacte successori (article 431-17 del CCCat) i essent plenament conscient de la crisi i del testament. És el mateix que succeeix amb la preterició errònia si no se'n redueix l'abast.

La DGDEJ discrepa del criteri emprat per la registradora i opta per aplicar a aquest supòsit un règim semblant al de la indignitat o inhabilitat per succeir. És cert que en la pràctica pot

ser que es doni aquest resultat, però tal i com apareix actualment l'article 422-13 del CCCat, és molt difícil trobar arguments sistemàtics que permetin el que, de fet, és negar l'automatisme i aplicar analògicament un règim jurídic (el que tradicionalment s'havia considerat el propi de l'anul·labilitat) i - potser- un termini de caducitat de l'acció per part dels perjudicats, que el legislador no ha contemplat, malgrat haver-ho fet abastament en supòsits similars i en la redacció dels preceptes immediatament anteriors a l'article 422-13 del CCCat.

Notem que manquen arguments normatius, sistemàtics, per defensar, per exemple, una limitació del termini per a fer valer aquesta ineficàcia, de manera que la seva durada serà la general, sense la constricció als quatre anys que estableix l'article 422-3.2 del CCCat per a casos potencialment més greus, en el sentit de contravenir més directament la voluntat del causant i les garanties que envolten els negocis de darrera voluntat. Fins i tot la preterició, l'altre supòsit d'ineficàcia expressament contemplat, té un termini de caducitat específic de quatre anys (article 451-16.5 CCCat).

Tot i que la conclusió pot ser, com dèiem, clarament indesitjable, a manca de recolzament normatiu, si es dóna el supòsit de fet dels apartats 1 o 2 del precepte, sembla clar que el registrador no pot inscriure una adquisició per part del cònjuge que consti que està separat o divorciat del causant en el moment de la delació, sempre que la crisi matrimonial s'hagi produït amb posterioritat a l'atorgament del testament i així consti al registrador.

Una altra cosa és que, com en el cas que origina el recurs objecte d'aquest comentari, no s'hagi donat el supòsit de fet de la norma, perquè la crisi matrimonial era anterior a l'atorgament del testament i així consta en l'expedient.

El raonament que fa la DGDEJ hauria d'encoratjar una reforma legislativa en el sentit de limitar els efectes de la previsió de l'article 422-13 del CCCat. Però recordem que l'assimilació als supòsits d'inhabilitat i indignitat es fa *obiter*, atès que no és determinant de la resolució del recurs, en no donar-se el supòsit de fet contemplat als dos primers apartats del precepte. Cas que s'hagués donat, les conseqüències haurien estat molt diverses. L'atenuació d'efectes que preveu l'article 28 de la Llei hipotecària és temporal i no salva el fet que s'estaria demanant al registrador que inscrivís una adquisició que la norma catalana declara, d'entrada, ineficax.

La DGDEJ interpreta l'expressió "esdevenen ineficaços", de l'article 422-13.1, el sentit d'"esdevenen nuls", de manera que reconduïx el règim d'aquesta ineficàcia, en el fons, a la impugnació de la institució per error en els motius (article 422-2.1), quan sembla clar que els legislador els ha volgut diferenciar. Potser la solució passi, efectivament, per un canvi legislatiu en aquest sentit.

La reforma projectada del Llibre quart del CCCat no soluciona el problema; ans al contrari, es preveu estendre la ineficàcia també als afins, en concordança amb l'article 431-17 del CCCat, en seu de pactes successoris.

En concret, es projecta afegir un apartat 4 a l'article amb la següent redacció: "El que s'estableix en els tres apartats anteriors també s'aplica als parents que només ho siguin del cònjuge o convivent en línia recta o en línia col·lateral fins el quart grau, i tant per consanguinitat com per afinitat." L'article 431-17.2 del CCCat es modifica en concordança (Projecte de Llei de modificació dels llibres primer, segon, quart i cinquè del Codi civil de Catalunya i de modificació de la Llei 10/2008, del 10 de juliol, del llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions,

BOPC núm. 190, de 18.11.2013). Per tant, l'atribució successòria a favor del cunyat (la persona casada amb el germà o germana de l'ex-cònjuge) esdevindrà ineficaç també, quan segurament el que va generar el matrimoni – si és que l'origen de la disposició es troba en el matrimoni i no en el fet, gens infreqüent, d'haver contret matrimoni amb la germana o cunyada d'un bon amic- va ser la proximitat al cunyat en qüestió. El legislador sembla partir de la idea que la separació o el divorci impliquen un trencament absolut de relació amb tothom a qui s'hagi conegut o amb qui s'hagi tingut contacte arran d'un matrimoni, quan, per fortuna, no necessàriament ha de ser així.

Notem, a més, que el Dret català no inclou la norma contrària; és a dir, la previsió conforme a la qual esdevindrien ineficaces les disposicions *mortis causa* dutes a terme *abans* que el causant hagués contret matrimoni (cfr. *Wills Act 1837*, s. 18) i tampoc no converteix en ineficaces les disposicions fetes per parents del cònjuge a favor del causant. Es tracta, en definitiva, d'una norma que, al meu parer, s'hauria de revisar d'arrel, i no pas, precisament, en el sentit d'ampliar-ne l'abast i menys a persones que ben poc tenen a veure amb el matrimoni.

*Taula de jurisprudència citada**Direcció General dels Registres i del Notariat*

<i>Tribunal, Sala i data</i>	<i>Referència</i>
RDGRN, 25.3.2013	BOE núm. 127, 28.5.2013
RDGRN, 1.7.2013	BOE núm. 183, 1.8.2013
RDGRN, 9.4.2014	BOE núm. 116, 13.5.2014

Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques

<i>Tribunal, Sala i data</i>	<i>Referència</i>
RDGDEJ de 31.3.2009	JUS/1205/2009 (DOGC núm. 5372, de 5.5.2009)
RDGDEJ de 20.4.2010	JUS/1939/2010 (DOGC núm.5651, de 16.6.2010)
RDGDEJ de 21.4.2010	JUS/1631/201 (DOGC núm. 5637, de 27.5.2010)
RDGDEJ de 5.1.2012	JUS/20/2012 (DOGC núm. 6050, de 23.1.2012)

Audiències Provincials

<i>Tribunal, Sala i data</i>	<i>Referència</i>
SAP Barcelona (19 ^a), 26.3.2009	Roj: SAP B 3816/2009
SAP Lleida (2 ^a) 1.3.2012	Roj: SAP L 215/2012

Bibliografia citada

Miriam ANDERSON (2009), "Comentari als articles 422-1 a 422-13 del Codi civil de Catalunya", a Joan EGEA I FERNÁNDEZ; Josep FERRER I RIBA (Dir.), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions*, Atelier, Barcelona, vol. I, pp. 258-316.

Joan EGEA I FERNÁNDEZ (2009), "Comentari als articles 431-9 a 431-17 del Codi civil de Catalunya", a Joan EGEA I FERNÁNDEZ; Josep FERRER I RIBA (Dir.), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions*, Atelier, Barcelona, vol. II, pp. 1099-1139.

FONT SEGURA, Albert (2000), "La sucesión hereditaria en Derecho interregional", *Anuario de Derecho Civil* 2000-I, pp. 23-81.

Joan MARSAL GUILLAMET (2008), "Comentario al artículo 553-25 CCC" a DECANATO AUTONÓMICO DE LOS REGISTRADORES DE CATALUÑA. Antonio GINER GARGALLO (Dir.), *Comentarios al libro V del Código civil de Cataluña*, Tomo II, Bosch Casa Editorial, Barcelona, pp. 850-856.

Joan MARSAL GUILLAMET (2009-2010), "Recursos governatius. Comentaris a les Resolucions de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques", *InDret* 3/2009 i 3/2010 (www.indret.com).

Antoni VAQUER ALOY (2003), "Testamento, disposiciones a favor del cónyuge y crisis del matrimonio", *Anuario de Derecho Civil* 2003-I, pp. 67-100.